

Wiebren van Stralen: 'Via voerspoor, mestverwerking en plaatsingsruimte kun je de mineralenefficiëntie wel verdubbelen'

Mineralenkennis weer terug uit de kast

In het nieuwe mestplan wordt de boer aangesproken op zijn ondernemerschap én op zijn verantwoordelijkheid. Wiebren van Stralen, beleidsadviseur mest en milieu bij LTO Noord, was nauw betrokken bij de totstandkoming. 'De situatie in de melkveehouderij is momenteel heel krom, de kringloop van mineralen op een bedrijf is namelijk zo lek als een mandje.'

tekst **Jorieke van Cappellen**

Het was een bewogen voorjaar voor Wiebren van Stralen. Als beleidsadviseur mest en milieu bij LTO Nederland was Van Stralen (36) nauw betrokken bij de totstandkoming van het nieuwe mestplan, dat eind juni werd gepresenteerd aan de Tweede Kamer. Geboren in het Friese boerendorp Rohel en met melkveehouders in de familie was Van Stralen al jong geboeid door het boerenvak. Vanuit zijn standplaats bij LTO Noord in Zwolle houdt de specialist op het gebied van mest en milieu zich sinds 2008 bezig met het complete mestdossier, zoals actieplannen, het voerspoor en het meedenken over de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS).

Het mestplan ligt er, bent u opgelucht?

'Ik ben blij dat het zover is. We hadden een deadline van het ministerie van Economische Zaken van 1 juli om ons sectorplan in te leveren en die hebben we gehaald. De sector produceert nu onder het gestelde EU-plafond van 173 miljoen kilo fosfaat, maar er is steeds minder plaatsingsruimte om die fosfaat te plaatsen. Dat is zeker het geval wanneer er de komende jaren meer melk wordt geproduceerd. Het nieuwe mestplan komt het er kort gezegd op neer dat melkveehouders vanaf 2014 evenveel fosfaat mogen toedienen aan een perceel als dat ze eraan onttrekken, wanneer zij dit aantonen met de Kringloopwijzer. Melkvee-

houders die daarbij niet voldoende eigen grond hebben om de mest van hun dieren op te plaatsen, moeten een deel van het overschot verwerken. Melkveehouders worden dus meer aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid.'

Wat ligt er aan de basis van het mestoverschot?

'De situatie in de melkveehouderij is momenteel heel krom, de kringloop van mineralen op een bedrijf is namelijk zo lek als een mandje. Een intensief bedrijf voert mest af en koopt voer en kunstmest terug. Het betaalt daarmee twee keer voor mineralen. Jaarlijks betaalt de veehouderijsector 300 miljoen euro aan mestafzet. Daarnaast kopen we gemid-

deld voor 500 miljoen euro melkquotum en dierrechten om de dieren die de mest produceren te mogen houden. Dat is in totaal dus 800 miljoen euro die wegvloeit uit de sector en waar helemaal niets mee verdiend wordt. Melkveehouders moeten gaan inzien dat met een efficiëntere mineralenbenutting niet alleen op milieuvlak, maar ook op economisch vlak veel te winnen is.'

Gaan we nu weer terug naar Minas?

'Niet letterlijk, maar we gaan wel terug naar de manier van werken van het mineralenaangiftesysteem Minas waar we tien jaar geleden mee moesten stoppen. De nieuwe Kringloopwijzer biedt meer en ook de techniek is een stuk verder. Het ging destijds mis met de toepassing; falende controle en fraude hielpen een in de kern goed systeem om zeep. In de nieuwe aanpak is de prikkel positief en

Is de kennis van mineralen dan weggezakt?

'Gedeeltelijk wel. Dat komt vooral doordat het in het huidige mestbeleid nauwelijks een issue was. Veel veehouders hebben bijvoorbeeld geen goed beeld van de bodemvruchtbaarheid of het teeltplan. Gek genoeg hebben de meeste veehouders wel perfect inzichtelijk hoeveel kunstmest ze nog moeten aankopen en hoeveel mest er moet worden afgevoerd.'

'Heel veel nieuws onder de zon is er gelukkig ook niet. Zestig tot zeventig procent van de boeren doet al aan bedrijfsspecifieke excretie, de bex. Bij bex kijk je naar de veevoerkant van mineralenbenutting. Bij de Kringloopwijzer komt daar nu bodem en mest bij. Het is niet voor niets dat ondernemers die goed met grond bezig zijn, tot de beste 25 procent van de melkveehouders behoren.'

'Intensieve bedrijven krijgen een belangrijke opdracht. Er zijn boeren die in korte tijd het aantal koeien verdubbeld of zelfs verdriedubbeld hebben uit angst voor de komst van dierrechten. Het enkel mikken op groei van het aantal koeien is niet slim geweest. Je kiest daarmee tegelijk voor verplichte mestverwerking en afzet. Weliswaar de gemakkelijkste weg, maar ook de duurste.'

Is er nog wel ruimte voor groei van de melkproductie in Nederland?

'Op het gebied van mest en milieu zijn er voor ammoniak en fosfaat keiharde grenzen die we nu al bereikt hebben. Meer melk kan alleen door een verbeterde mineralenbenutting. Maar er is ook niemand die heeft gezegd dat je in Nederland onbeperkt kunt melken. Evenwichtsbemesting en verwerking van het overschot is bij tien procent productieverhoging nog steeds haalbaar, maar alleen als tegelijk ook de fosfaatbenutting omhoog gaat. Bij twintig procent productieverhoging wordt het een hele krachttoer.'

Hoe gaat de verplichte mestverwerking van de grond komen?

'De verplichting tot mestverwerking wordt meer een logistieke verplichting. Er is in Nederland voldoende verwerkingscapaciteit. Tussen 2008 en 2012 konden we jaarlijks meer dan veertig miljoen kilogram fosfaat de grens overzetten. Afhankelijk van de groei-ontwikkeling van de melkproductie zal dat misschien iets meer worden, maar niet ineens veel meer.'

'Het zal vooral belangrijk worden dat partijen elkaar vinden. Er worden nu handelsmissies georganiseerd naar Polen en Hongarije, maar in Groningen zitten ook akkerbouwers die mest kunnen gebruiken, maar dit nu niet doen.'

Zijn dierrechten nu definitief verleden tijd?

'Wat ons betreft is het gevaar van dierrechten afgewend, maar pas eind van dit jaar neemt Den Haag een definitief besluit. Het plan is de basis voor andere bedreigingen waar de sector de komende jaren mee te maken zal krijgen.'

'Het vergroten van de opbrengst van eigen land zal de komende jaren een van de belangrijkste vraagstukken worden. Bovendien zal de discussie over de uitstoot van broeikasgassen weer opblazen. Nu is de kringloopwijzer op dat vlak nog ontoereikend, maar wellicht kunnen we de uitstoot van methaan binnen enkele jaren al wel daarin meenemen.'

'Vergroten van eigen ruwvoeropbrengst is een van de belangrijkste vraagstukken'

gericht op maximale benutting van mineralen. Ik merk wat angst en tegensstand onder veehouders. Zo zou een steeds lager fosforgehalte in voer de gezondheid van de koeien schaden. Maar van 2004 tot en met 2007 produceerden melkkoeien ook in de mest veel lagere mineralengehalten. Toen gingen koeien er ook niet aan onderdoor. Ongemerkt zijn we steeds minder efficiënt geworden omdat we er niet op hoefden te letten.'

Welk type boer is het beste af met het nieuwe mestplan?

'Een extensieve boer zal minder problemen ondervinden in het plaatsen van de mest op het eigen bedrijf. Via drie sporen – voerspoor, mestverwerking en plaatsingsruimte – kan de mineralenbenutting wel verdubbelen. De winst zit vooral in inzicht in mineralenbenutting voor bedrijven die willen groeien of die te weinig grond voor de eigen mest hebben.'